

Anonymiseret version

Oversættelse

C-249/19-1

Sag C-249/19

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

25. marts 2019

Forelæggende ret:

Tribunalul București (Rumænien)

Afgørelse af:

11. februar 2019

Sagsøger i første instans, nu appellant:

JE

Sagsøgt i første instans, nu indstævnt:

KF

[Udelades]

TRIBUNALUL BUCUREȘTI – SECȚIA A IV-A CIVILĂ (appeldomstolen i Bukarest – Fjerde Afdeling for civile sager)

[udelades]

Offentligt retsmøde den 11. februar 2019

[udelades]

Retten er i henhold til retslisten sat med henblik på afgørelse i appellen iværksat af JE, sagsøger i første instans, nu appellant, [udelades] mod KF, sagsøgt i første instans, nu indstævnt, i en skilsmisssag, hvor mindreårige børn er involveret.

[Udelades]

RET TEN,

som skal træffe afgørelse i den foreliggende sag, konstaterer følgende:

I. Tvistens genstand. Faktiske omstændigheder

- 1 Ved begæring om skilsmisse af 13. oktober 2016 indgået til Judecătoria Iași (retten i første instans i Iași, Rumænien) [udelades] **[org. s. 1]** nedlagde appellantent JE påstand om, at retten i sagen mod den indstævnte KF skulle bestemme, at deres ægteskab opløses, at appellantentens navn ændres tilbage til hendes pigenavn, at forældrene tildeles fælles forældreansvar over deres mindreårige datter [udelades], at bopælen for barnet fastlægges ved moren i Italien, og at den indstævnte tilpligtes at betale et underholdsbidrag samt dække sagsomkostningerne.
- 2 I begrundelsen for begæringen anførte appellantent, at parterne havde indgået ægteskab i Iași, Rumænien, den 2. september 2001, og at de har en fælles mindreårige datter [udelades], som er født den 23. juni 2005 i Verona, Italien.
- 3 Ved civilretlig dom [udelades] af 31. maj 2017 erklærede Judecătoria Iași sig inkompetent, idet sagen skulle realitetsbehandles af Judecătoria Sectorului 5 București (retten i første instans i Afdeling 5 i Bukarest, Rumænien), hvor sagen blev registreret den 9. august 2017.
- 4 I retsmødet den 21. november 2017 tog den sidstnævnte ret indsigelsen om, at de rumænske retter generelt ikke er kompetente til at påkende anmodningerne om forældreansvaret over for og underholdspligten i forhold til det mindreårige barn, til følge [udelades].
- 5 Ved civilretlig dom [udelades] af 20. februar 2018 forkastede Judecătoria Sectorului 5 București begæringen med følgende begrundelse:
- 6 Eftersom det blev konstateret, at parterne havde deres sædvanlige opholdssted i Italien på det tidspunkt, hvor begæringen om skilsmisse indgik til den omhandlede ret (idet parterne havde været bosat i Italien i en længere periode [udelades], inden sagen blev indbragt for den omhandlede ret), lagde retten til grund, at [Rådets] forordning (EF) nr. 2201/2003 [af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000] og [Rådets] forordning (EU) nr. 1259/2010 [af 20. december 2010 om indførelse af et forstærket samarbejde om lovvalgsreglerne i forbindelse med skilsmisse og separation] fandt direkte anvendelse og udelukkede anvendelsen af de rumænske procedureregler om generel kompetence og bestemmelserne i [den rumænske] Codul civil (den civile lovbog) om fastlæggelsen af, hvilken lov der skal anvendes i skilsmissesager.

- 7 Efter at have fastlagt, at de rumænske retter havde generel kompetence til at påkende skilsmissegagen [artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 2201/2003], samt at Judecătoria Sectorului 5 var den stedligt kompetente ret, fastslog den omhandlede ret, at sagen var omfattet af den italienske lovgivning i medfør af artikel 8, litra a), i forordning (EU) nr. 1259/2010, fordi parterne havde deres sædvanlige opholdssted i Italien. I denne sammenhæng fandt den omhandlede ret, at kriterierne i artikel 8, litra a), i forordning nr. 1259/2010 er opstillet efter en hierarkisk struktur, således at hvis betingelserne for det første kriterium er opfyldt, udelukkes de øvrige; retten bemærkede endvidere, at den lov, som er udpeget efter lovvalgsreglerne i forordning nr. 1259/2010, i henhold til 10. betragtning hertil bør finde anvendelse på skilsmissegrundene.
- 8 Den omhandlede ret var af den opfattelse, at begæring om opløsning af ægteskab af andre grunde end de, som er fastsat i artikel 3 i den italienske lov nr. 898 af 1. december 1970 [Legge 1° dicembre 1970, n. 898, »Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio«, lov nr. 898 af 1.12.1970, »Bestemmelser om opløsning af ægteskab«], alene kan indgives til en ret, efter at ægtefællerne har været retligt separeret i mindst tre år, idet en retsinstans skal have konstateret [org. s. 2] eller truffet afgørelse om separationen.
- 9 Ved analyse af appellants begæring, sådan som den blev præciseret, fandt den omhandlede ret, at de af appellanten påberåbte skilsmissegrunde ikke er fastsat i artikel 3 i lov nr. 898/1970 om opløsning af ægteskab, og at der heller ikke var blevet indgivet bevis for en retsafgørelse om parternes retlige separation. Retten tiltrådte ikke argumentet om, at den italienske lovgivning henviser til den omstændighed, at der foreligger en simpel faktisk separation, under hensyn til, at ordlyden af artikel 3, stk. 1, nr. 2), litra b), i lov nr. 898/1970 udtrykkeligt anfører, at en retsinstans skal have godkendt eller truffet afgørelse om separationen, hvilket nødvendiggør en retssag.
- 10 Eftersom proceduren om retlig separation ikke er fastsat i den rumænske lovgivning, skal denne procedure finde sted for de italienske retter, således at ingen begæring i denne retning kan indgives til de rumænske retter.
- 11 Appellanten har iværksat appel til prøvelse af denne dom, bestridt de foreløbige konklusioner og nedlagt påstand om, at begæringen tages til følge, sådan som den er formuleret. Til støtte for sin appel har appellanten gjort gældende, at kriterierne i artikel 8 i forordning nr. 1259/2010 efter hendes opfattelse er alternative. Hun har endvidere anført, at hun har præciseret sin begæring og principalt nedlagt påstand om retlig separation i henhold til de italienske materielle bestemmelser, med heraf følgende opløsning af samlivet, og subsidiært om skilsmisse. Appellanten har tilføjet, at retten i første instans burde have anvendt bestemmelserne i artikel 2600, stk. (2), i den rumænske Codul civil, hvorefter den rumænske lovgivning skal anvendes, såfremt den anvendelige udenlandske lov ikke giver mulighed for skilsmisse eller fastsætter ekstraordinært restriktive skilsmissebetingelser, og en af ægtefællerne på tidspunktet for begæringen om skilsmisse er rumænsk statsborger eller har sit sædvanlige opholdssted i

Rumænien. Appellanten har gjort gældende, at eftersom den italienske lovgivning fastsætter restriktive skilsmissebetingelser, skal de rumænske materielle bestemmelser finde anvendelse; imidlertid udtalte retten i første instans sig ikke herom. Appellanten har endvidere anført, at for så vidt som de italienske materielle bestemmelser skal finde anvendelse, traf retten i første instans en retsstridig afgørelse, da den afviste begæringen om retlig separation, idet den omhandlede ret erklærede, at de italienske materielle bestemmelser fandt anvendelse i den foreliggende sag, og retlig separation er fastsat i artikel 150 og 151 i den italienske Codice civile (den borgerlige lovbog) samt i samme lovbogs artikel 191, stk. 2, som ændret ved lov nr. 55 af 6. maj 2015 [legge 6 maggio 2015, n. 55, Disposizioni in materia di scioglimento o di cessazione degli effetti civili del matrimonio nonché di comunione tra i coniugi, lov nr. 55 af 6.5.2015, Bestemmelser om opløsning eller ophør af de civilretlige virkninger af ægteskab eller samliv].

- 12 Appellanten har endvidere præciseret, at tvisten efter hendes opfattelse, henset til bestemmelserne i den italienske lovgivning, omfattes af artikel 10, første punktum, i forordning nr. 1259/2010, fordi artikel 2600, stk. (2), i den rumænske Codul civil de facto gennemfører bestemmelserne i artikel 10 **[org. s. 3]** i forordning nr. 1259/2010 i den rumænske retsorden. Appellanten har ligeledes påberåbt sig bestemmelserne i artikel 12 i forordning nr. 1259/2010 i den forstand, at anvendelsen af den italienske lovgivning ville være klart i strid med ordre public i domstolslandet, således at retten skal bortse fra den udenlandske lov, som normalt ville finde anvendelse, og derimod anvende de rumænske skilsmiseregler.

II. Relevante nationale bestemmelser. Relevant national retspraksis

- 13 I overensstemmelse med artikel 2557, stk. (3), i den rumænske Codul civil[, som henhører under] afsnit I, bog VII, [med overskriften] »Internationalprivatretlige regler«, »[f]inder bestemmelserne i denne bog anvendelse, medmindre andet er fastsat i internationale konventioner, som Rumænien er part i, EU-retten eller bestemmelserne i speciallove«.
- 14 For så vidt angår den relevante nationale retspraksis anvender de rumænske retter en fast praksis, hvorefter forordning nr. 1259/2010 samt Domstolens praksis om fortolkningen af forordning (EU) nr. 1259/2010 finder direkte anvendelse med henvisning til lignende faktiske omstændigheder. Endvidere har de rumænske retter afvist begæringer om separation, fordi en sådan procedure ikke er fastsat i den rumænske lovgivning, og i det tilfælde, at der direkte er blevet indgivet begæring om skilsmisse, uden at de italienske retter forudgående har truffet afgørelse om separation, har de rumænske retter erklæret, at en sådan begæring er fremsat før tid. Ingen rumænsk ret har tidligere forelagt det i den foreliggende sag omhandlede spørgsmål for Domstolen, og der verserer på nuværende tidspunkt ingen anmodning om præjudiciel afgørelse ved Domstolen angående

fortolkningen af artikel 10 i forordning nr. 1259/2010 med henvisning til lignende faktiske omstændigheder.

- 15 Artikel 2600, stk. (2) og (3), i den rumænske Codul civil, bestemmer: »(2) Såfremt den anvendelige udenlandske lov ikke giver mulighed for skilsmisse eller kun giver adgang til skilsmisse på ekstraordinært restriktive betingelser, skal den rumænske lovgivning anvendes, hvis en af ægtefællerne på tidspunktet for begæringen om skilsmisse er rumænsk statsborger eller har sit sædvanlige opholdssted i Rumænien. (3) Bestemmelserne i stk. (2) finder også anvendelse, hvis skilsmissesagen behandles efter den af ægtefællerne valgte lov.«
- 16 [Udelades]

III. Relevante EU-retlige bestemmelser

- 17 Artikel 8 i forordning nr. 1259/2010 med overskriften »Lovvalg i mangel af aftale mellem parterne« bestemmer, at »[i] mangel af aftale om lovvalg i henhold til artikel 5 behandles skilsmisse- og separationssager efter loven i: a) den stat, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, eller i mangel heraf, b) den stat, hvor ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, [org. s. 4] forudsat at opholdet ikke er ophørt mere end et år før sagsanlægget, og at en af dem stadig opholder sig i denne medlemsstat ved sagsanlægget, eller i mangel heraf, c) den stat, hvis nationalitet begge ægtefæller har ved sagsanlægget, eller i mangel heraf, d) domstolslandet«.
- 18 Det følger af artikel 10 i forordning nr. 1259/2010, at »[n]år den lov, der skal anvendes i henhold til artikel 5 og 8, ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke giver en af ægtefællerne lige adgang til skilsmisse eller separation på grund af dennes køn, finder loven i domstolslandet anvendelse«.
- 19 I 24.-26. betragtning til forordning nr. 1259/2010 anføres følgende: »(24) I visse situationer, hvor den valgte lov ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke giver en af ægtefællerne lige adgang til skilsmisse eller separation på grund af deres køn, bør domstolslandets lov dog finde anvendelse. Dette bør imidlertid ikke anfægte bestemmelsen om ordre public. (25) Når det er begrundet i almene hensyn, bør det i ekstraordinære tilfælde være muligt for medlemsstaternes retter at undlade at anvende en bestemmelse fra fremmed ret i en konkret sag, når det ville være klart i strid med ordre public i domstolslandet at anvende den. Retterne bør imidlertid ikke kunne anvende ordre public-undtagelsen for at undlade at anvende en bestemmelse i en anden stats lov, når dette er i strid med Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, navnlig artikel 21, som forbyder enhver forskelsbehandling. (26) Hvis denne forordning henviser til, at loven i den deltagende medlemsstat, for hvis ret sagen indbringes, ikke åbner mulighed for skilsmisse, bør dette fortolkes sådan, at denne medlemsstats lov ikke anerkender skilsmisse som institution. I det tilfælde bør retten ikke være forpligtet til at bevilge skilsmisse i medfør af denne forordning. Hvis denne forordning henviser til, at loven i den deltagende medlemsstat, for hvis ret sagen indbringes,

ikke anser det pågældende ægteskab for at være gyldigt med henblik på en skilsmisssag, bør dette bl.a. fortolkes sådan, at et sådant ægteskab ikke findes i denne medlemsstats lov. I det tilfælde bør retten ikke være forpligtet til at bevilge skilsmisse eller separation i medfør af denne forordning.« **[Org. s. 5]**

IV. Begrundelse for anmodningen om præjudiciel afgørelse

IV.1 Parternes standpunkter om det retlige spørgsmål, som forelægges Domstolen

- 20 Appellanten er af den opfattelse, at sagen ikke skal forelægges Domstolen, fordi bestemmelserne i den rumænske Codul civil åbenbart er forenelige med forordning nr. 1259/2010, således at retten burde have anvendt bestemmelserne i artikel 2600, stk. (2) og (3), i den rumænske Codul civil, hvorefter den rumænske lovgivning skal anvendes, hvis en af ægtefællerne på tidspunktet for begæringen om skilsmisse er rumænsk statsborger eller har sit sædvanlige opholdssted i Rumænien, såfremt den anvendelige udenlandske lov ikke giver mulighed for skilsmisse eller kun giver adgang til skilsmisse på ekstraordinært restriktive betingelser. Appellanten har endvidere fremhævet, at retten kan undlade at anvende visse bestemmelser i den udenlandske lov, såfremt disse er i strid med ordre public i overensstemmelse med forordningens artikel 12.

IV.2 Det for Domstolen forelagte spørgsmål

- 21 Fastlæggelse af det EU-retlige spørgsmål. Det i den foreliggende sag rejste EU-retlige spørgsmål vedrører fortolkningen af bestemmelserne i artikel 10 i forordning nr. 1259/2010, [udelades] og navnlig hvorvidt udtrykket »den lov, der skal anvendes i henhold til artikel 5 og 8, ikke giver mulighed for skilsmisse« skal fortolkes strengt og ordlydsbaseret i den forstand, at det kun omfatter det tilfælde, hvor den anvendelige udenlandske lov ikke giver mulighed for skilsmisse, eller det skal fortolkes udvidende til også at omfatte den situation, hvor den anvendelige udenlandske lov giver mulighed for skilsmisse, men på ekstraordinært restriktive betingelser, hvilket nødvendiggør en retssag om separation inden skilsmisssagen, for hvilken loven i domstolslandet ikke indeholder tilsvarende procedureregler.
- 22 Behovet for forelæggelse (relevansen af det fastlagte EU-retlige spørgsmål for at kunne træffe afgørelse i den foreliggende sag). På baggrund af fortolkningen af udtrykket »den lov, der skal anvendes i henhold til artikel 5 og 8, ikke giver mulighed for skilsmisse« skal den forelæggende ret behandle skilsmisssagen efter de materielle bestemmelser, der finder anvendelse i tvisten, dvs. den italienske lovgivning, eller loven i domstolslandet, dvs. den rumænske lovgivning.
- 23 [Udelades] **[Org. s. 6]**

- 24 [Udelades] [gentagelse af 24. og 26. betragtning]
- 25 Forskellige løsninger kan formuleres afhængigt af fortolkningen af udtrykket »ikke giver mulighed for skilsmisse« i artikel 10:
- 26 En streng fortolkning fører til den konstatering, at de italienske materielle bestemmelser finder anvendelse, hvilket i en række tilfælde har ledt nationale retter til at træffe afgørelse om, at begæringen skulle afvises (fordi den vedrørte separation), eller at begæringen skulle erklæres for at være fremsat før tid (når der blev indgivet begæring om skilsmisse uden forudgående godkendelse af separation i henhold til italiensk lov), eller at begæringen skulle forkastes, som i den foreliggende situation, hvor overvejelserne fra retten i første instans henviste til både den omstændighed, at ægtefællerne ikke er retligt separeret, og den omstændighed, at en sådan procedure om retlig separation ikke er tilladt, da den ikke er fastsat i den rumænske lovgivning. Med andre ord har formalitetsindsigelser som følge af mangel på procedureregler om separation i den rumænske lovgivning ført til proceduremæssige afgørelser uden mulighed for realitetsbehandling af begæringerne.
- 27 En udvidende fortolkning af det omhandlede udtryk i den forstand, at det også omfatter den situation, hvor den anvendelige udenlandske lov giver mulighed for skilsmisse, men på ekstraordinært restriktive betingelser, hvilket nødvendiggør en retssag om separation inden skilsmissesagen, for hvilken loven i domstolslandet ikke indeholder tilsvarende procedureregler, bevirker, at loven i domstolslandet, dvs. den rumænske lovgivning, skal finde anvendelse henset til, at ægtefællerne er rumænske statsborgere og indgik ægteskab i Rumænien.
- 28 De anvendelige nationale materielle bestemmelser skal således fastlægges på baggrund af Domstolens fortolkningsbidrag.
- 29 Den forelæggende ret har ikke fundet specifik praksis fra Domstolen om fortolkningen af artikel 10 i forordning nr. 1259/2010.

V. Konklusioner. Proceduremæssige bestemmelser

- 30 Den forelæggende ret finder, at afgørelsen i appellen afhænger af Domstolens besvarelse af det ovenstående retlige spørgsmål.
- 31 Med hensyn til behovet for at forelægge et præjudicielt spørgsmål bemærker den forelæggende ret – ud over at fremhæve spørgsmålets relevans for at kunne løse de retlige spørgsmål og træffe afgørelse i sagen – for det første, at den af det præjudicielle spørgsmål omfattede EU-retlige bestemmelse endnu ikke har været genstand for fortolkning, [org. s. 7] således at retten ikke er undtaget fra forelæggelsespligten (jf. i denne retning dom af 27.3.1963, [28-30/62, Da Costa en Schaake NV m.fl., Sml.], s. 63, dansk specialudgave, s. 395).

- 32 For det andet finder den forelæggende ret, at den korrekte anvendelse af EU-retten i den foreliggende sag ikke fremgår med en sådan klarhed, at der ikke foreligger nogen rimelig tvivl, og at den nationale ret dermed kan beslutte at undlade at forelægge Domstolen et spørgsmål om fortolkningen af EU-retten, der er blevet rejst for den (jf. dom i sag C-495/03, *Intermodal Transports*, EU:C:2005:552, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis), og således selvstændigt træffe afgørelsen (jf. dom i sag 283/81, *Cilfit m.fl.*, EU:C:1982:335, præmis 16). Således kan den såkaldte teori om *acte clair* ikke finde anvendelse i den foreliggende sag.
- 33 For det tredje er den dom, der skal afsiges i den foreliggende sag, endelig inden for rammerne af den nationale appelordning, således at retten i henhold til artikel 267, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde under de ovenfor anførte betingelser har pligt til at anmode Domstolen om fortolkning af den i sagen relevante EU-retlige bestemmelse.
- 34 [Udelades] [udsættelse af sagen]

AF DISSE GRUNDE

BESTEMMES FØLGENDE

I LOVENS NAVN:

Den Europæiske Unions Domstol forelægges et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af bestemmelserne i artikel 10 i forordning nr. 1259/2010, hvorefter bestemmes, at [»]år den lov, der skal anvendes i henhold til artikel 5 og 8, ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke giver en af ægtefællerne lige adgang til skilsmisse eller separation på grund af dennes køn, finder loven i domstolslandet anvendelse«, og navnlig: Skal udtrykket »den lov, der skal anvendes i henhold til artikel 5 og 8, ikke giver mulighed for skilsmisse«

– undergives en streng ordlydsfortolkning, således at det kun omfatter det tilfælde, hvor den anvendelige udenlandske lov ikke giver mulighed for skilsmisse, eller skal det fortolkes udvidende til også at omfatte den situation, hvor den anvendelige udenlandske lov giver mulighed for skilsmisse, men på ekstraordinært restriktive betingelser, [org. s. 8] hvilket nødvendiggør en retssag om separation inden skilsmissesagen, for hvilken loven i domstolslandet ikke indeholder tilsvarende procedureregler?

[Udelades]

[Udelades]

[Udelades] [procedure og underskrifter]